

מוות על הכרמל

העובדות מאחורי

אסון הגרניט

קה בעוד שעליה רגילה נמשכת תוך שעה וחצי ואו היו נזק פים לזכותם בסך-הכל 12 קילומטר עשויים תוך 6 שעות. איציק כמדריך לשעבר בקורס מכיס-סיירים, משושף מס עיות מרוחקים ידע להרגיש בעיפיותו של אדם, ראה את תיבוך, עייף ככל שאר חבריו. במסעות גונע לפני התקופה בה החלו לדגול במדינה בגדול יצורי מעבדה היה המדריך דוחף אותו ודאי ללא רחם ביודעו שהליכה במסע אינה משאירה את האדם רענן כאחרי רקוד על רצפת רקודים. איציק לא דחף. איציק נזקל על משאו של תיבוך בהעבירו לרשותו את שני תרמיליו.

היה זה המסע הראשון השנה. הימים שנבחרו — שלושת ימי השבוע האחרונים — תודות לשקול מחוכם לא להפסיד ימי למוד רבים. שבת המנוחה לא קובעת. אם רוצים לטייל, יטיילו ורכו.

הבוקר המקוה בא. בקרבת הבנין האפור של המטה הארצי של המשטרה, הופיעו הראשונים לשעת האפס 06.30. גימי, האחראי על המסע, שלף רשימת הנבדקים אצל הרופא והמורשים למסע, שנתנה לו יום קודם לכן השוזה עם המופיעים. הכל התאים.

לפתע ראה מרחוק דמות גבוהה (1.75 מטר) מתקדמת. לא היה ספק: היה זה עמוס תיבוך. על גופו הנוטה להשמנה נמתחו מדי-חאקי מגוהצים, עליהם נמתחו במופתיות רצועות ילקוט גב ממולא בעשר ארוחות, אביזרים שונים ושתי שמיכות. ילקוט הצד היה מלא אף הוא. המימיה נטפה מים.

גימי העיף מבט ברשימה. השם עמוס תיבוך לא הופיע בה. עמוס ראה את מבט התמהון על פני המדריך, ספר לו כי שבוע לפני המסע נבדק אצל רופא פרטי והלה מצא בריא. גימי הסתכל על עמוס: פניו היו רעננים. הוא הכיר את תיבוך באופן הטוב ביותר בו יכול מדריך להכיר את הניכו.

בבית-הספר היה עמוס ידוע כתלמיד טוב, בעל מוח. תיבוך לא הסתפק בהרצאות המדריך, היה נגש אליו בהפסקות, מתחכך עימו על בעיות צבאיות בכלל ובתוכן על פקודת הנסיגה, במבצע חורב, ציטט קטעים ממאמרים ועיתונים, תוך כך שהיה מלווה מפתח הכתה עד שער בית-הספר. הרושם שהשאיר היה של נער בעל רמת אינטליגנציה גבוהה.

גימי העיף מבט שני בפניו הישרים של עמוס. הוא עשה שקול נוסף כשעמוס מסר לו 3 וחצי ל"י דמי טיול. הורם דואגים לא היו מוסרים לילדם סכום כזה כדי שיצא לטיול.

המדריך נשא את החניך על גבו

כבכל מסע היה המוראל גבוה והנערים שבעיר-צון. תיבוך המשיך את הוכיח הנצחי תוך הפסקה מסעם לפעם לשם למוד שיר חדש, סיפר על ספר חדש שקרא.

מהתחנה הראשונה, רמת הנדיב נע המסע כרגל, התקדם בקצב 50 דקות הליכה, 10 דקות מנוחה, שנשמר לאורך כל הדרך, לעבר בת-שלמה. בעליה לשפיה התאונן תיבוך על מסמך הכילט במדרסו ומקשה עליו את ההליכה. במקום המנוחה הראשון סולק המסמר.

לאחר 4 וחצי שעות מנוחה בשפייה, תוך התגרות ילדותית בבנות בית-ספר דתי שערכו טיול אף הן, עברו לבת-שלמה בה היכרו על כבוי ארות באולם השינה הזמני המשמש חליפת קולנוע ומחסן תבואה.

השינה ערבה מאד לחניכים באותו לילה אך ב-4 לפנות בוקר אחרי שבע וחצי שעות שינה לא היה אחד שיתנגד להמשך המסע. אחרי רחיצה עברו המטיילים בכביש הכולל שתי עליות וירידה נוחה. כך שבשעה שבע עדיין היו נתונים לקרירות הבוקר, מוכנים לעליה למוחרקה.

לפני העלייה התלונן אחד התלמידים על נפיחות בידו הימנית שבה נראו סמנים אדומים. בגלל מורא הנחשים למיניהם, ריה חשש להכשה.

גימי שידע כי במקרים אלה אין לאדם להפעיל את שריריו כי על-ידי כך נכנס הרעל למחזור-הדם, נשאו על גבו משך שעה עד אשר נגשו בכביש אלקום — יוקנעם בניגם שהובילם למר-פאה קרובה שם קבל החניך שתי זריקות.

גימי לא היה שקט עדיין. הוא הזעיק סנדר צבאי שהעבירו לבית החולים רמב"ם בחיפה. שם נבקע כי אין חשש להכשה. ייתר בטחון הושאר שם עד שעה 2. רק אז היה גימי שבעיר-צון, העביר את הנער הנפחד לבית-ידו בחיפה נסע בעצמו ל-דליית אל-כרמל, הכפר הדרוזי שנקבע כנקודת מפגש עם איציק (המדריך השני) והחניכים, לכל המאוחר בשעה 16:00.

"חניך שלך מת!"

כשהגיעה השעה 16:30 וקצוותיהם של כובעי טמבל לא נראו באיפק גילה גימי דאגה.

מציוד בסייר דרוזי מהכפר, יצא למוחרקה בדרך הקצרה ביד-תר. בהגיעו לשם לא מצא אדם. החפוש התרחב, כלל את עוספייה והסביבה עד אשר בשעה שבע לערך נגש בטנדר משטרה מכוסה ברונט.

"אתה המדריך השני?" שאל ראש משופם מחלון תא-הנהג. "כן!"

"חניך שלך מת!"

"זה שהיה בבית-חולים?" נזכר גימי בחששותיו הקודמים. "לא זה, תיבוך! תיבוך!"

גימי הגיע בקושי את שתי רגליו שנדמה לו כי שקלו כאותו רגע כסלעים הכבדים שכסו את הדרך, טיפס לטנדר פגש שם בפרצו פים מפחידים של חניכים. איציק ישב משותק.

עד אשר הגיעו למשטרת חיפה בעיר-התחתית לשם חקירה לא הוציא אדם הגה מפיו. "היתה זו הנסיעה האיומה ביותר בחיינו נזכר גימי.

בחקירה נתברר, כי אחרי שעזבו את הבאר מאחוריהם דאג לכך איציק שתיבוך ילך לפניו, לפני כל הכתה כדי שו תצעד לפי הקצב האטי שלו. נוסף לכך פקד על מנוחה אחר כל רבע שעה. הנערים שבמשך כל היום הקודם עברו את המרחק המגוחך של 8 1/2 קילומטר * בלבד היו צריכים להגיע תוך 4 שעות למוחר-

תפש את מקומו ליד שולחן העץ הארוך. משני צדיו התישבו שאר חברי בית-הדיו: סגן וטוראי.

הנאשם, אמנון זכרוני (העולם הזה 1865), שזוף ובנוי אתליטית, קם על רגליו. לתל-בושת החאקי שלו חסרו תגי צבא-הגנה לישראל, כומתתו הצבאית לא היתה על ראשו. הוא הכריז כי אינו רואה עצמו כחיל ולכן יש להעמידו במקרה של האש-מה, לפני בית-משפט אזרחי.

עורך-הדיו נמוך-הקומה ובעל השפם ה-עבות והמכסיף, מרדכי שטיין * החזיק אחריו שולחן. זכרוני לא נשבע אמונים ל-צה"ל ואינו, לכן, חילל. מלבד זאת ביקש שטיין לזכור שזכרוני צם זה חמשה ימים. הזכיר הרבי-סרן, שפסק כי אדם יכול להיות חילל בצה"ל גם אם לא נשבע אמונים: "ויזל צם ארבעים יום...".

לא לחיים נוחים. אחר שפורטו ה-האשמות עלה רב-סמל על דוכן העדים. סיפר כיצד הופיע זכרוני למסדר ש-מדיה מצוייד במקל עבה וקצר במקום רובה. איש ש-ס"ס, בו עבד זכרוני לאחרונה, העיד על נפקותו משך שלושה ימים.

זכרוני הודה בעובדות, לא בהאשמה. הוא הסביר כי אין להאשים אותו מכיוון שהוא סרבן מלחמה עוד מימי הגימנסיה גאולה, תל-אביב, בה חיבר, בשנה שעברה, מלוחה למצטיין, חוברת אודות סרבני ה-מלחמה.

אם בתחילת שרותו בצה"ל התאמן לפע-מים בנושקו, ניקהו מדי פעם, היה זה מכיוון שטרם גיבש מסקנות סופיות על שלילת שרות צבאי מנימוקים מוסריים-מצפוניים. כשהגיע להחלטה, יצא ממחנהו, שב כעבור שלושה ימים על-מנת לשאת בתוצאות ה-ש-קפת עולמו. הוא גם לא רצה שיחשבו כי נפקד על מנת לבחור בחיים נוחים.

בית-הדיו הסכים עם זכרוני שהוא חייב לשאת בתוצאות. מצאו אשם. דן אותו. איר-שש וחצי שעות של דיונים, לשלושה חוד-

שוכת-רעב אמנון זכרוני בימניסיה גאולה, חוברת אחת

שי מאסר עבור שלושת ימי הנפקדות וארבעה חודשי מאסר נוספים על אי-נשיאת הרובה.

בכל זאת הוכר זכרוני כעובר עבירות מתוך נמוקים מצפוניים. הכרה העלולה להקל על שר הבטחון לשחרר את סרבן דמי-חמה, באם יחליט על כך.

כדי לזרז את השחרור שוגרו מכתבים לנשיא המדינה, ולחברי הכנסת, הודבקו כרוזים בחובות. סרבני מלחמה בהנהג-תו של יושב-ראש אגודתם, איש נהלל ותיק נתן חופשי, פעלו גם בכיונים אחרים. עורך הדיו שטיין יגיש, אם לא ישוחרר זכרוני, ערעור.

גרני-עי עמוס תיבוך

מתחת לעץ חרובים, מימין לשביל עזים

למרות כל זאת הודחל לבסוף תיבוך מאחורי הכתה יחד עם חברו גראף.

"אם לא, חכו לי כאן!"

כ-300 מטר לפני המנזר עצר איציק למנוחה. כל אחד התישב במקום המצוי. תיבוך וגראף התישבו הרחק מכולם במרחק 50 מטר מתחת לעץ חרובים לימין שביל העינים הצר.

כשנתן איציק את הפקודה לנוע ראה את השניים ממשכיכים לשבת מתחת לעץ. הוא הקריב את ידיו לפיו וקרא: "אם אתם יכולים ללכת לכו לאט בשבילי, אם לא, חכו לי כאן!" גראף ענה בקריאה: "בסדר!"

לאחר שהושיב את חניכיו למעלה ירד איציק בריצה. לא הספיק לעבור את המטרים הראשונים כשמולו בא מתנשם ב-כבודות גראף, מוסר לו שנדמה לו כי תיבוך איבד את ההכרה.

בריצה מהירה יותר התפתל איציק יחד עם השביל הגיע חסר-נשימה לעץ. במקום שגראף סימן לו היה זכר לתיבוך.

לאחר דקות מספר של חפוישים עקרים הוציק איציק את כל הכתה החל לסרוק את השטח באופן שיטתי כלפי מעלה כי לפי ההגיון צריך היה עמוס לעלות למעלה. אחרי שעה תמימה, מר-טעים על-ידי תחרויהם הגרוניים של רועים ערביים שהעיוז את עדרם, נמצא תיבוך מתחת לשיח דוקרני, במרחק 150 מטר באותו קו גובה מעץ החרובים. ידו השמאלית ופניו היו כחולים. הוא היה כלי רוח-חיים.

המדריך בקש מהחניכים לשאת את הגופה למעלה, בעצמו ל-ח מרחק 20 דקה למחנה צבאי, ביקש סנדר להביא רופא למ-קים. רופא לא היה ביוקנעם. הסנדר טפס למוחרקה. החברים לא נעזו בתיבוך, לא הביאוהו למעלה. בהערו בשני צופים ערביים העלה איציק את תיבוך, שהועבר מיד לבית-הח-לים רמב"ם בחיפה.

למחרת יום השבת, אחרי שינה במשטרת חיפה, הגיעה הכתה בלוית מדריכה למשרד התנוון בשדרות רוטשילד בתל-אביב. כל המפקחים, סגני המפקחים והמנהלים שיכלו להגיע למקום פתחו בחקירה מייגעת של החניכים והמדריכים.

לאור כל העובדות נראה מיתו של עמוס כמקרה אסון טראגי שלא צריך לחפש את הגורמים לו כי אין כאלה. עתונים אחרים בראשם הארץ, ששו על קץ המסע הטרני כדי לפתוח במסע משלהם המכוון לתקוע מסמר נוסף בארון המתים בו הם רוצים לקבור את הגרניט. הם נראו כמכריכים דור משחקי גיולות במ-קיב דור בעל כושר גופני נורמלי.

* מרחק טוב לנערים בגיל זה: 40 ק"מ ביום.

* שיבנו ובתו חובאו למשפט ב-1948 כ-כ שטרבו להתגייס.

** הרב-סרן לא דייק. ד"ר וולפגנג פין ויילד עם 28 ימים בלבד, כמחאה על מעשרו השרירותי על-ידי הבריטים בשנת 1946.